

i den pynteligste Orden, Systemet er klart, Rubrikkerne ere tydelige. Men jeg har samtidig ogsaa det Indtryk, at han er lidt for tilbøjelig til at følge Studerekammerets Politikk. Det er ikke altid det, som kan tage sig ret ud for den klare, den stærpeste logiske Tænkning, der just holder Stif i Virkeligheden. Det ærede Medlem har fremsat nogle Bemærkninger, som jeg vil sige, ere mere eller mindre rigtige, og som jeg kunde sige nogle Anmærkninger til. Han udtalte den rigtige Opfattelse, at i det Øjeblik, man her i Salen indsaa, at der maatte tages fat paa en anden Maade, end der var flet i Halvfjerdsjerne og Firserne, at der altsaa maatte genoptages en positiv Forhandling, saa var det ogsaa deres Mening, der vilde optage dette Arbejde, at det maatte tilfigte et storpolitisk Forlig. Ja, det har det ærede Medlem Ret i, og jeg noterer dette og anerkender denne Udtalelse fra hans Side, thi det er mig bekendt, at den er rigtig, da jeg nemlig har deltaget i samtlige de Forhandlinger, som derom fandt Sted den Gang. Men saa søjede det ærede Medlem til, at man den Gang tænkte sig det Forlig, som maatte komme, knyttet til visse Grundlovsændringer. Ja, formelt har det ærede Medlem Ret i dette, for saa vidt som det første Skridt, som blev foretaget paa denne Bane, var Indbringelse af Forslag om en forandret Sammensætning af Rigsdagen. Men jeg vil tilføje, at det var ogsaa det eneste Skridt, som fra den Side blev foretaget til Løsning i den Retning, og at jeg havde det bestemte Indtryk — og jeg har vist Ret i at udtale det — at man hurtigt opgav at gaa denne Vej. Der er jo i alt Fald ingen Tvivl om, at de Forløb, der bleve gjorte i 1887, 1888, 1889 o. s. v., ikke drejede sig om Grundlovsforandringer, men derimod gik mere eller mindre i det Spor, som vi ere komne ind paa nu sidst, uden at det den Gang lykkedes at naa noget Resultat. Jeg skal ikke komme dybt ind derpaa. At jeg selvfølgelig har anset en Grundlovsændring for at være en mulig Løsning, har jeg vedkendt mig — det har jeg sagt her i Salen gentagne Gange. Men jeg har rigtignok søjet til, at jeg ikke har troet, at den Vej var den mest praktiske og derfor den mest anbefalelsesværdige. Men jeg er ligeledes enig med det ærede Medlem for Kjøbenhavns 7de Valgtreds og det ærede Medlem fra Vejle (Falkenstjerne) i, at det er en Vej, der ingenlunde er affaaen. Ogsaa jeg tror, at naar den Vej, vi nu ere inde paa, har ført til virkelig konstitutionelle Forhold paa Rigsdagen, saa vil den Tid komme, da vi kunne søge at slaa de Former fast, som det politiske Liv har skabt, og slaa

†

dem fast ogsaa i Grundlovsform. Men det ærede Medlem søjede saa til, at Opgaven maatte have været at skabe et Mellemparti. Det var allerede et andet Synspunkt, det ærede Medlem der gjorde gældende. Han antede saa navnlig over, at Forliget i Foraaret var bygget, ikke paa et saadant Mellemparti, men paa et bristet Venstre over for et samlet Højre. Derom skal jeg kun sige, at der blandt alle Politikere er en overordentlig stor Tilbøjelighed til at bedømme alt fra Partihensynets Standpunkt, til at mene, at det Parti, der ikke holder sammen i en Følge, er det, der har tabt, og at det, der holder sammen, er det, der har sejret, ligegyldigt, hvad saa egentlig Afgørelsen gaar ud paa. Dette er en Tilbøjelighed, som alle Politikere have, og der er selvfølgelig noget i denne Opfattelse. Jeg vil imidlertid hertil sige, at ingen Sinde vil jeg bøje mig derfor, at det at synes at være skulde være mere end det at være. Det afgørende maa dog være, hvad i Virkeligheden Afgørelserne ere gaaede ud paa. Jeg vil indrømme det ærede Medlem, at det, at det forhandlende Venstre ikke kunde holde sammen til Gennemførelse af, hvad der skete i Foraaret, var en Svækkelse, men det forekommer mig, at det ærede Medlem skulde saa ikke vende sin Anke imod os, der gennemførte det, men vel snarere imod dem, der ikke vilde være med. Jeg er ogsaa enig med det ærede Medlem deri, at vor politiske Historie har vist, at Højres Styrke har altid været det, at trods indre Uenighed har det udvortes kunnet holde sammen og bøje sig for Partibeslutninger. Vi kende det alle fra 1882. Der var den Gang et meget stærkt Mindretal i Højre, som var meget misfornøjet med den Afgørelse, som fandt Sted, og dette Mindretal lagde ikke Skjul derpaa, men det højede sig, og de arbejdede sammen fremdeles. Dette er noget, der er flet Gang efter Gang. Hvori det ligger, skal jeg ikke her komme ind paa, men jeg vil kun bemærke, at det maa vistnok siges at være en Skødesynd for Demokratiet her og vel i alle Lande, at der i det er en Tilbøjelighed til over for en hvilken som helst Uenighed, snart sagt, at splittes og plittes saaledes, at naar vi nu se ud over Venstre i Danmark, saa bestaar det af 5—6—7 Grupper, ja jeg ved ikke en Gang hvor mange. Det ærede Medlem syntes at gøre sig skyldig i en Modsigelse til Slutningen, naar han trods det, at han havde taget Ordet for Dannelsen af et Mellemparti, — jeg antager, at det skulde være et Parti, der skulde bestaa dels af Venstre dels af Højre — sluttede med at sige, at dersom vi 25 nu understod os at samarbejde med Højre til Gennemførelse af